

NAGY LEA

## A festő

*Az ég és a tenger határvonalát szinte lehetetlen megkülönböztetni. A színek összefolynak, a kék összes árnyalata, amely egyetlen nagy, kimeríthetetlen folyamként húzódik a horizonton. A csend, amely ezt a szigetet uralja nem egyszerű némaság, hanem valami sokkal mélyebb: egy hangtalan zene, amit csak azok hallanak, akik képesek belemerülni a végtelenbe.*

*A napok itt összeolvadnak. Az élet lassú és csendes, de nem érdektelen. A tenger azonban nem csak a szigetet mossa, hanem valami mélyebb, enigmatikus erőt is szállít vele együtt.*

Ábel egy hétköznapi ember, legalábbis annak tűnik. Fiatal, a húszas éveit elején jár, de a szemei mély bölcsességet árasztanak.

Minden hároméves korában kezdődött. Amikor megérkezett az apró dalmát szigetre az apjával, érezte, hogy valami megváltozik benne. Nem a táj szépsége miatt, vagy a sziget csendjétől. Volt a hely atmoszférájában valami, amely megváltoztatta őt. Amit szavakkal nem tudott senkinek sem elmondani. Egy nyomás, ami mintha a szívét és a tüdejét is összeszorítaná minden egyes nap.

Ahogy a napok telnek, Ábel ráébred, hogy valójában nem is a sziget az, ami vonzza őt, hanem a tenger. Amelynek horizontjai elérhetetlenek, de mégis minden nap szólongatja. Hajnalban, amikor még minden ember álmodik, a parton sétál. A hullámok monoton lüktetése egyfajta szertartásként hat rá, mintha a víz alatti világból érkező morajok próbálnák neki elmondani a titkot, amely elől már régóta menekül.

A tengerhez soha nem merészkedik túl közel. Tart tőle, és ugyanakkor gyűlöli is magát ezért a félelemért. Tengerparti városban született, de soha nem tanult meg úszni. Az apja, aki egykoron halász volt, egyszer azt mesélte neki, hogy a tenger soha nem ad vissza senkit, akit elragadott. A nyílt víz végtelen és könyörtelen, mondta neki. Ábel akkoriban még nem értette ezt, csak most, évekkel később, amikor ismét a parton áll, veszi észre, hogy a tenger hívása valójában mindig is ott volt, de ő csak most ébred rá.

Késő este van. A sziget fölé sötét felhők gyűltek, és a szél dühöngve tépi a fákat. Ábel mégis bemegy a vízbe. A lábai lassan süllyednek bele a hideg, sós folyadékba. A hullámok egyre feljebb érnek, mintha valami megfoghatatlan erő húzná befelé. Nem áll meg. Nem fordul vissza. A víz hidegen, és kérlelhetetlenül körülöleli, és nem állítja meg.

Ábel számára innentől kezdve a tenger az egyetlen társaság. Hajnalonként a parton sétál, figyeli a vizet, mintha attól megkapná a válaszokat. A hullámok monoton lüktetése egyszerre nyugtatja és nyugtalanítja. Minden egyes nappal mélyebb kapcsolatot érez a végtelen horizonttal, mintha a tenger nem csak egy természetes jelenség lenne, hanem egy élőlény, egy entitás, amely beszél hozzá, és hívogatja magához.

Egyik nap, amikor a sziget távolabbi részén sétál, találkozik egy idős férfival, aki egy sziklán ül, a vásznai előtt. Az öreg alakja szinte eggyé válik a tájjal. Mintha ő maga is a sziget része lenne. Ábel már hallott róla a faluban, de nem sokat. Csak annyit tudnak, hogy a férfi évek óta itt él, de senki sem ismeri őt igazán. Az emberek azt mondják, hogy festő, de még soha nem lehetett látni a képeit. Csak ül ott, a tengerrel szemben, és figyel. Mintha várna valamire.

Ábel megáll, pár másodpercig nézi az öreget, majd lassan közelebb lép, de nem szól egy szót sem. A szél összekócolta a festő, hosszú, őszülő haját. Vásznai előtt lassan hullámoz a tenger. Van valami az öreg szemében – valami, amitől a fiú lélegzete egy pillanatra elakad.

A festő is nézi Ábelt, és mintha először észlelné a fiatal férfi jelenlétét, lassan, csöndesen megszólal.

– Te is őt keresed? – kérdezi, mintha egy régi barátához szólna. Ábel nem érti, mire gondol, de bólint. Az öreg férfi szemében mélység lakozik, mint a tengerben, de még sincs benne nyugtalanság. Csak valami furcsa, idegen csend.

– A tenger nem ad könnyen semmit – folytatja rekedt, mély hangon, amely olyan, mintha maga a szél fújna a sziklák között. – De néha visszadja azt, amit elvett.

Ábel nem érti pontosan, mire céloz, de érzi, hogy a szavak mögött rejlő jelentés mélyen beleivódik a lelkébe. Mintha az öreg férfi már tudna valamit, amit ő még csak most kezdett sejteni. A festő visszafordul a vásznonhoz, amelyen egy mély, bazalték, viharos tenger bontakozik ki. Ábel figyeli az ecset mozgását, és lassan felismeri a formát, ahogyan kirajzolódik a festék alatt: egy arc. Az öreg csendben dolgozik tovább, mintha nem venné észre a zavart a fiatal férfi arcán. Az ecsetvonások finomak, szinte éteri könnyedséggel formálják meg az alakot. Ábel szíve egyre gyorsabban ver.

A festő felemeli az ecsetet, és egy utolsó simítással megadja a teljes formát a képnek. Az arc, ami kirajzolódik a vásznon, nem ismeretlen Ábel számára. Az apja, a tengerész, aki évekkal ezelőtt tűnt el a tengerben, mintha a képről nézne vissza rá. A tenger mélyéről előbukkanó, eleven emlék, ami most először tör fel a felszínre.

– Mi történt vele? – kérdezi Ábel remegő hangon. Az öreg nem néz fel, de lassan elmosolyodik.

– Őt keresed, igaz? – kérdezi az öreg, miközben a fiú szemébe néz. Nincs szükség válaszra. Ábel már érti, hogy miért van itt. Valami erőtel-



jesebb erő készítette arra, hogy idejőjön. Valami, amit nem értett meg teljesen, de most, hogy az apja arcát lája a vásznon, kezd kibontakozni előtte a válasz.

– Miért mutatod ezt nekem? – kérdezi Ábel halk, remegő hangon. Az öreg mosolyogva felel.

– Mert a tenger nem csak elvette őt. Egy esélyt adott neki. És talán neked is.

Ábel figyel, ahogyan a vászon lassan életre kel. A festmény felszíne hullámzani kezd, mintha maga a víz áramlana rajta keresztül. Az apja alakja elmosódik, és helyette valami más kezd kibontakozni: egy lehetőség, egy áramlat, amely a tenger mélyére vezet.

– Mit kell tennem? – kérdezi Ábel, de tudta, hogy a válasz már ott volt a szeme előtt.

– Vállalni a következményeket – feleli az öreg, miközben elfordítja a tekintetét. – De vigyázz, mert aki egyszer elmegy, az talán soha többé nem tér vissza.

A fiú mély lélegzetet vesz, majd óvatosan közelebb lép a vászonhoz. Az ujjai reszketnek, ahogyan megérinti a festéket, amely hűvös, nedves cseppekké válik a bőrén. A vászon megnyílik előtte, és hirtelen egy másik világ tárul fel: a tenger mélysége, amely egyszerre ismerős és félelmetes.

Belép a képbe. A tenger sós lehelete körülöleli. Beszippantja. Ahogyan egyre mélyebbre merül, érzi, hogy a világ, amit hátrahagy, lassan eltűnik mögötte, és helyette valami más bontakozik ki: egy emlék, egy valóság, amelyet rég eltemetett magában.

Előtte sziklaorom emelkedik ki a mélyből, és ott, a peremén, az apja várja őt. Szótlanul, mozdulatlanul áll ott, mintha mindig is ott lett volna. Ábel közelebb lép hozzá.

– Miért hagytál el? – kérdezi Ábel, hangja megtör a víz alatt, de az apja csendben figyel őt. Mintha a válasz ott rejtőzne a tenger mélyén, amit csak ő tud és amit soha nem tudhat meg teljesen.

Az apja lassan kinyújtja vén kezét, és megérinti fia vállát. A hideg érintés olyan, mintha a tenger maga simította volna végig. Érzi, hogy valami megváltozik benne, mintha a régi sebek, amelyek eddig fájtak, lassan begyógyulnának.

A találkozás nem tart tovább néhány pillanatnál, de Ábel tudja, hogy ez a röpke idő is elegendő. Valamit megértett, valamit, amit eddig nem látott. A tenger megadta neki a válaszokat, de cserébe mindent elvett tőle.

Amikor visszatér a valóságba, a parton találja magát, egyedül. A vászon, amelyben az apja arcát látta, ismét üresen lógott az állványon. Az öreg festő eltűnt, mintha soha nem is létezett volna. Csak a tenger maradt, örökös, hangtalan hívásával.

Másnap reggel a helyiek a parton egy festményt találnak. Ábel alakját ábrázolja, amint eltűnik a tenger mélyében. Az arcán nyugalom tükrö-

zódik, mintha végre megtalálta volna azt, amit mindig is keresett. Többé senki sem látta őt, de a festmény örökre ott maradt a szigeten.

A helyiek, amikor ritkán szóba kerül a fiatal férfi, csak annyit mondanak: „Elment.” Nem kérdeznak többet, nem is akarnak tudni többet. Tudják, hogy a tenger mindent megőriz, amit elvesz. Ahol a tenger hatalmas nem csak a sziklákat formálja, de az embereket is, akik a partján élnek.

*Az ég és a tenger határvonalát szinte lehetetlen megkülönböztetni. A színek összefolynak, a kék összes árnyalata, amely egyetlen nagy, kimeríthetetlen folyamként húzódik a horizonton. A csend, amely ezt a szigetet uralja nem egyszerű némaság, hanem valami sokkal mélyebb: egy hangtalan zene, amit csak azok hallanak, akik képesek belemerülni a végtelenbe.*

## A költő

A költő mindeddig tudomást sem vett rólam. Ől a sziklán mindennap, a tenger felé fordulva, és csak ír. Mintha a világ többi része nem létezne, mintha a szavak elég erősek lennének, hogy elnyomják mindazt, ami zavarhatná. Én pedig ott állok tőle nem messze, a csónakom mellett, és figyelem. Néha úgy tűnik, hogy észrevesz, de mindig visszatér a jegyzetfüzetéhez. Mintha csak az létezne.

A szigeten nem sok minden változott. Az apám halála óta minden némább lett, de a csend valahogy nem az igazi. Inkább olyan, mint egy nyomás, ami nem enged fellélegezni. A költő és az apám sosem találkoztak, legalábbis nem emlékszem, hogy beszéltek volna egymással. Az apám sosem volt jó a szavakban, és a költő úgy tűnt, nem is igényli a társaságot. A tenger volt az egyetlen közös pont köztük, és köztünk.

Ma reggel a szél erősebb a szokásosnál, és a hullámok erőteljesen csapnak a sziklákra. Úgy döntöttem, hogy odamegyek a költőhöz. Nem tudom, miért döntöttem így, talán csak a düh miatt, ami már hetek óta éledezik bennem. Az apám sosem hagyott rám semmit, csak a csónakot meg néhány régi történetet, amiket már nem tudok összerakni. A költőnek viszont mindennap ott voltak a szavai, de azok semmit nem jelentettek, legalábbis nekem nem.

– Miért csinálod ezt? – kérdezem tőle minden bevezetés nélkül. A hangom éles és kemény, mintha a kérdés önmagában is támadás lenne.

A költő lassan emeli fel a fejét. A homlokán ráncok jelennek meg. Haját összekócolta a szél, és valami furcsa nyugalom ül az arcán, amitől még dühösebb leszek.

– Mit miért csinálod? – kérdezi csendesen, mintha nem érténé a kérdést.



– Ezt az egészet – mutatok körbe, de leginkább a jegyzetfüzetére. – Nap mint nap itt ülsz, és írsz. Mit érsz el vele? Semmi értelme.

Az öreg költő rám néz, és mély, átható pillantással végigmér. Mintha most először látna meg igazán. Az apám sosem nézett így rám, sosem kérdezte meg, mit akarok, mire vágyom. Sosem mondott semmit, csak eltűnt egy napon, és soha többé nem jött vissza.

– Az írás nem azért van, hogy elérjek vele valamit – mondja végül a költő. A hangja nyugodt, de a szavaiban volt valami, ami megütött. – Azért írok, mert muszáj. Ha nem tenném, megfulladnék.

A szavai fájdalmasan őszintének hangzottak, és valami mélyen megremegett bennem. Az apám eltűnése, a tenger magánya, a sziget csendje. Minden hirtelen összeállt egyetlen képpé.

– Az apám sosem mondott semmit – vágok vissza. Csak eltűnt. Örökre. Most meg itt vagy, és a csend funkciójáról beszélsz. Te meg tudod törni a csendet? Hiszen minden egyes elhallgatott, ki nem mondott, vagy leírt szó, csak még jobban kiemeli a némaság jelenlétét.

A költő arca megkeményedik, de nem a haragtól. Inkább úgy tűnik, mintha valami régi emléket idéznék fel benne.

– Az én apám is eltűnt – mondja hirtelen, anélkül, hogy a tekintetét rám szegezné. Nem volt ott, amikor kellett volna.

Egy pillanatra a csend végleg beleitta magát a levegőbe, és ott szálldozott körülöttünk némán, és fenyegetően. A szél elcsendesedett. A tenger hullámoz. A szavak, amiket a költő kimondott, mintha nem is hozzám szóltak volna, de mégis érzem, hogy rám is vonatkoznak. Én sosem kaptam meg a választ apámtól, sosem tudtam meg, miért hagyott el. A költő életében pedig sosem volt ott az apja, amikor kellett volna. Most pedig itt vagyunk, és mégis beszélünk róluk, vagy a hiányukról.

– És te mit vársz ettől? Ettől, az egésztől? – kérdezem halkán, de szavaimból már eltűnt az indulat, és helyét vette a pusztá kíváncsiság. – Mit érsz el azzal, ha írsz?

A költő egy pillanatra lehunyja a szemét, majd lassan feláll. A jegyzetfüzetét a kezébe veszi, de nem nyitja ki. Csak tartja ott, mintha mérlegelné, mit kezdjen vele.

– Az írás nem arról szól, hogy megoldjunk valamit – szólal meg. – Az írás a belső világunk papírra vetése, és az, hogy beszélgethessünk magunkkal a csendben. Az apád eltűnése és a te hiányod is része a csendnek és a világnak, amit maguk mögött hagytak.

– De hogyan segíthet ez nekem? – kérdezem, reménytelenül. – Az apám sosem adott választ, és most te is csak a csendről beszélsz nekem.

A költő a kezembe nyomja a noteszát.

– Nézd meg – mondja. – Nézd meg ezeket a mondatokat. Nem a válaszközlől van szó, hanem arról, hogy te mit látsz meg bennük.

Óvatosan kinyitom a jegyzetfüzetet, és elkezdem olvasni a sorokat. Az írások szürreális képek és szavak kaleidoszkópját alkotják. Egyes szavak, mint „kiáltás” és „időnélküliség”, különösen feltűnőek. Olyan érzésem van, mintha minden szó egy régi, elfeledett fénykép lenne.

– Ezek a szavak... – kezdem, de elakadok. – Nem teljesen értem, mit jelentenek.

– Lehet, hogy nem is kell teljesen értened – mondja a költő, miközben a tekintete a távolba réved. – Az írás nem mindig az értelem kereséséről szól. Néha az, amit nem mondunk ki, többé válik, mint amit kiírunk.

– Tehát, amit próbálsz mondani, az az, hogy a csend és a hiány nem pusztán üres tér, hanem lehetőségek hálózata? – kérdezem, próbálva megérteni a költő gondolkodásmódját.

A költő bólint. Az apám és a te apád hiánya is része ennek a hálónak. – mondja. Az, hogy a szavak néha nem érnek el oda, ahová kellene, nem jelenti azt, hogy nem vesznek részt a csendjeinkben. A hiány nem csupán egy üres tér, hanem egy lehetőség, hogy mélyebben kapcsolódjunk ahhoz a világhoz, amelyben élünk.

– És most mi lesz? – kérdezem végül, amikor látom, hogy a költő indulni készül.

– Folytatjuk a keresést – A keresést a csendben és a hiányban.

Az öreg költő elindul a sziget sötétjében, és én ott maradok a parton, a jegyzetfüzetet a kezemben tartva. A tenger hullámai még mindig zúgnak a sziklákon, mintha a természet is része lenne ennek az új felismerésnek. Ahogy a sötétség is egyre inkább elborítja a tájat, tudom, hogy az apám hiánya, a költő szavai, és a tenger zúgása egy új, másik útvonalra terelnek. Ez az utazás nem a világos válaszok kereséséről szól, hanem arról, hogy megértsük, miért fontos az út maga. Amelyen keresztül megérthetjük magunkat, és egymást, végső válaszok nélkül.